

מאורי אבנרי בקפה "כסית" ועד למנחם בגין ואנואר סאדאת חיים ביאור

הצלם האגדי דן הדני, שהחודש ימלאו לו 100, העדיף תמיד לפעול כעצמאי בשטח ולכן הקים סוכנות הצילום "י.פ.פ.א" שפעלה במשך כ- 35 שנה. באוסף תצלומיו האדיר - המקיף את כל תחומי החיים בארץ, ניתן לצפות באתר הספרייה הלאומית

• 05/08/2024

• לפני חודשים אחדים פנה הצלם האגדי דן הדני, שהחודש ימלאו לו מאה שנים, למשרדי חברת WIX העוסקת בפיתוח פלטפורמות לבניית אתרי אינטרנט. הסיבה: הדומיין (כתובת) אתר האינטרנט שלו עמד להסתיים והוא רצה להבטיח את המשך תחזוקתו של האתר

הדני נכנס למשרדי החברה ליד נמל תל אביב. "קיבלה אותי פקידה. שאלה מה אני רוצה", הוא מספר בשיחה עם אתר אגודת העיתונאים בתל אביב. אמרתי לפקידה שבניתי אתר אישי שעוסק בקורותי ובמפעל הצילומים שלי. הסברתי לה שאני רוצה שאנשי החברה יכנסו אליו ויבדקו אותו, כי מטרתי היא לתחזק ולהנציח אותו. הבחורה הסתכלה עלי כמו אל מעורער בנפשו שהתפרץ למקום. הצעתי לה שתגלוש לאתר שלי כדי שתיווכח בעצמה אם אני רציני או לא. היא עשתה את זה, עברה עליו בקפדנות מעורבת בחשדנות. אחרי 10 דקות היא שאלה אותי אם זה האתר שבניתי, עניתי לה שכן.

"מנהלי WIX הביטו בי בהשתאות"

" באותו רגע הפקידה נכנסה למשרד לבדה. אחרי כמה דקות היא יצאה ויחד עמה כמה עובדים בכירים של החברה. הם הביטו בי בהשתאות. חזרו ושאלו אותי 'אתה בנית את האתר הזה? מי שהוא לימד אותך? עניתי שאני בניתי את האתר לבד, בלי שאיש לימד אותי את המלאכה וגם ערכתי שינויים באתר שלוש או ארבע פעמים, בלי עזרה מאיש. בשבוע שלאחר מכן הגיעו אלי הביתה לא פחות משבעה מנהלים של WIX עם צוות צילום שעשה עלי סרט בעבור החברה."

לפני כחודש ימים הדני שילם לחברה עבור הדומיין לאתר. מכיוון שיש לשלם עבור הדומיין מדי שנה, הוא כתב לחברה כי גילו מתקרב ל-100 והוא מעוניין שאחרי מותו האתר האישי שבנה לא יוסר, אלא ימשיך להופיע גם בעתיד. "ביקשתי לשלם עבור 10 שנים מראש. בחברה השיבו לי שהדומיין יתחדש במשך אותן 10 שנים בחינם. כן כך: אני פטור מתשלום."

בלי בוסים

דן הדני, ניצול שואה שנולד בפולין בשנת 1924 תחת השם דונק זלוצ'בסקי, הוא מוותיקי צלמי העיתונות בישראל. עיתונים בישראל התחרו ביניהם מי מהם יעסיקו אותו כצלם המערכת, אבל הוא העדיף לפעול כעצמאי ולספק לעיתונים תמונות מאירועים אקטואליים כפרי לאנס, בלי בוסים, תוך שהוא מעסיק עשרות צלמים נוספים. כשהשתחרר מצה"ל, כקצין עיתונות ביחידת דובר צה"ל, החליט להקדיש את חייו לעיתונות. הוא הקים, ב-64' את סוכנות י.פ.פ.א (IPPA – Israel Press and Photo Agency). שבה ריכז אלפי צילומים מעשה ידיו וידי צלמים אחרים שהועסקו בסוכנות: צילומים המתעדים את ההתיישבות, המלחמות, פיגועים לאומניים, רגעים בחיי פוליטיקאים, חיי החברה (למשל מייסד "העולם הזה" אורי אבנרי יושב בקפה "כסית" בתל אביב בחברת יפהפיה ואנשי בוהמה), תצוגות אופנה ואירועי תרבות מרכזיים של ישראל. את הצילומים מכרה הסוכנות לעיתונים בארץ ובעולם, לעתים קרובות בצירוף כתבות שכתב הדני על נשוא התמונה.

האוסף העשיר שהצטבר במשך 35 שנה בסוכנות הצילום, כולל תמונות שהנציחו הדני וחבריו הצלמים ממאות רגעים הסטוריים. כך למשל הם צילמו את הרגעים הראשונים שלאחר הפיגוע הקטלני במלון סבוי במארס '75, צילומים אותם רכש העיתון "ידיעות אחרונות". ב-77' הוא הצטרף למשלחת הישראלית שיצאה למצריים ותיעד במצלמתו את מנחם בגין, עזר ויצמן ומשה דיין בפגישתם עם נשיא מצריים סדאת. צילומים רבים שלו תיעדו את חתימת הסכם השלום בין ישראל למצריים. כמה מהתמונות נחשבות נדירות, למשל בן גוריון מבקר את משה דיין שנפצע במהלך חפירה ארכיאולוגית (מארס '68), הסופר ש"י עגנון מקבל את ההודעה על הזכייה בפרס נובל לספרות לשנת '66, או אריאל שרון ורחבעם זאבי משתתפים באחת מצעדות ארבעת הימים לירושלים, אי שם בשנות ה-80.

רצה להפוך את סוכנות הצילום לדיגיטלית

בשנת 2000, כשהוא בן 76, החליט הדני לסגור את סוכנות הצילומים שלו. זה היה מהלך לא פשוט, מכיוון שלא מעט כלי תקשורת בארץ ובעולם שמרו על קשר רציף עם הסוכנות כדי לקבל ממנה תמונות מאירועים אקטואליים בישראל. עידן האינטרנט ו"הטלפון החכם", שבאחת הפך כל אדם המצלם המסוגל להנציח אירוע חשוב באמצעות הסלולרי שהוא נושא עמו, עמד ברקע קבלת ההחלטה של הדני. לדבריו, הוא סגר את הסוכנות "כי לא יכולתי להמשיך לנהל אותה כפי שהיא. הכל היה על כתפי: מניהול העובדים וחלוקה למשימות צילום ועד לתשלום המשכורות. זה היה כרוך בהמון בעיות אדמיניסטרטיוויות. אז אמרתי לעצמי: אחרי כל כך הרבה שנים – מספיק. סיבה נוספת לסגירה היתה שרציתי להפוך את הסוכנות לדיגיטלית."

בעקבות זאת הוא החל לסרוק את אוסף צילומיו והעלה אותם לרשת. (נעיר כאן כי הידע של הדני בתחום הדיגיטציה אינו נופל מזה של אנשים שהאינטרנט הוא לחם חוקם). מאוחר יותר, ב-2016, [הוא העביר את אוסף הצילומים לרשות הספרייה הלאומית וזו הנגישה אותו לציבור באמצעות אתר האינטרנט שלה](#). זהו אוסף ענק שלדברי הדני מכיל כחצי מיליון צילומים תיעודיים שצולמו בישראל בשנים 1965 – 2000 על ידו ועל ידי צלמי העיתונות של י.פ.פ.א. זה יישמע קלישאתי, אבל ההסטוריה של מדינת ישראל, על רגעיה המשמחים וגם מוראותיה, משתקפת היטב, שנה אחר שנה, בצילומים של דן הדני. את הסיבה להחלטתו למסור לספרייה הלאומית הוא מסביר: "ראיתי בעיני צלם מפורסם שבסוף הקריירה שלו זרק לפח את התמונות שצילם. כאב לי הלב. אני לא מסוגל לראות מחזה כזה. אין דבר כזה השחתה של תמונות או תשלילים שהרי כל אחד מהם מכיל סיפור הסטורי ראוי. חשוב שהתמונות והתשלילים יישארו במקום בטוח כמסמכים בעלי ערך וכנושאי לימוד למען הדורות הבאים". בספרייה הלאומית אמרו אז בעקבות מסירת התמונות כי אוסף הדני מעשיר את אוספי התמונות על ארץ ישראל המצוי בספרייה, אשר כלל עד כה בעיקר תמונות מהתקופה שלפני הקמת המדינה.

הדני משיב בשלילה לשאלה אם עדיין נשאר בתוכו החיידק שבמשך עשרות שנים הניע אותו לשלוף מצלמה או טלפון סלולרי ולצלם. "אני

כבר לא מצלם, גם כשאני מבחין באירוע בעל חשיבות מבחינה עיתונאית. אני מתמקד כעת בלעדכן את האתר שלי ולהנציח את הקיים. זה מעסיק אותי כמעט בלי הרף וממלא לי את היום."

בני המשפחה ניספו באושוויץ

אביו של הדני נפטר עוד בגטו לודז', אליו הועברו בני המשפחה עם פלישת הגרמנים לפולין ב-1939. הוא הופרד מאמו ויתר בני משפחתו במחנה אושוויץ והללו מצאו בו את מותם. הדני הוא היחיד מבני משפחתו שנותר בחיים במחנה. הוא עצמו הועבר למפעל "הטייגר" לייצור חלקי טנקים קרוב להמבורג, בו עבד בכפייה כחרט. עם חיסולו ופינויו של המפעל, הדני השתתף בצעדת המוות, אל מחנה הריכוז וואטנשטאדט, מרחק של 32 ק"מ משם. הוא שרד גם את הצעדה המפרכת.

בסיום המלחמה הדני הצטרף לפעילים ציוניים שהגיעו במאורגן לעיירת דייגים בקרבת אנקונה שבאיטליה. במשך שלושה חודשים הקבוצה למדה את השפה האיטלקית, ובמשך חצי שנה נוספת הבחורים למדו מקצועות ימיים. חלקם, לרבות הדני, קיבלו תעודה של מפקד אנייה קטנה. אך טבעי הוא שב-1948, עם עלייתו לארץ (במטוס דקוטה שהמריא מרומא) הוא התגייס לחיל הים, שבו שירת כ-15 שנה. "הציבו אותי בסיפון הקדמי, ליד תותח 102 מ"מ של אנייה בשם 'הגנה', שקודם לכן הביאה מעפילים לארץ ישראל והוסבה לאניית מלחמה", הוא מספר. לדבריו, השתתף בקרבות לא מעטים שבה הספינה היתה מעורבת. לאחר מכן הדני הוצב במשחתת "אילת", שלימים טובעה על ידי טילים ים-ים של המצרים. בהמשך הוא הועבר לחיל המודיעין ולקראת סיום שירותו הוא הוצב ביחידת דובר צה"ל, שם נחשף לעולמם של צלמי העיתונות.

אפשר היה לצפות שקורותיו של הדני כניצול שואה יונצחו על ידי מוסד "יד ושם". אך בעניין זה, צצו בעיות לא צפויות. "היה לי קשר עם 'יד ושם' במשך שנים רבות", הוא מספר. "הגיע אלי הביתה צוות מטעם המוסד, ראיין אותי במשך יומיים ואפילו הכין עלי סרט. הראיון והסרטון לא פורסמו באתר שלהם. פניתי אליהם, אבל זה היה לשווא. בתגובה כתבתי עליהם ביקורת באתר שלי ואז פניתי שוב ל'יד ושם' שוב, ומי שענה לי גילה התלהבות, הבטיח שיצור שוב קשר, אבל נעלם. אני

מניח שהם כועסים עלי כי הם רואים בי מעין מתחרה. למה? כי באתר שלי אפשר לקבל את כל החומר ההסטורי שקשור בי.

– אז ניתקת קשר עם "יד ושם"?

"כן, אבל לא הרמתי ידיים. יום אחד גלשתי באינטרנט. במקרה עליתי על אתר שיש בו חומר על עבודת פרך של אסירים, כולל עלי, בעיירה גרמנית בזמן השואה, בבית חרושת למכונות שהפך למפעל לייצור חלקי טנקים. באתר תוארה העבודה שביצעתי, במסגרת הוטל עלי להרים בידי גושי ברזל ששקלו עשרות ק"ג. האתר אליו נכנסתי קשור לארכיון הגרמני Arolsen Archives. פניתי אליהם וביקשתי לקבל חומר הקשור אלי ולאחותי סבינה. תוך זמן קצר הם השיבו בחיוב לפנייתי ושלחו לי את החומרים שביקשתי. יתרה מכך: מנהלי הארכיון הגרמני החליטו לשלב את האתר שלי כך שיהיה חלק מהאתר שלהם. מה שב'יד ושם' לא חשבו אפילו לעשות, עשו לפחות הארכיונאים הגרמנים."

דן הדני, 1966 | דיוקן עצמי

* [הצילומים בכתבה באדיבות אוסף הצילומים ההיסטורי של דן הדני באתר הספרייה הלאומית](#)

מצאתם טעות בכתבה?

